

perception of educational material by students is carried out without assistance at an individual rate. A completely independent work on comprehension of educational material without third-party help is aimed at the allocation of significant in the new educational material, the transfer of knowledge in new situations, the verification of the formulated judgments and conclusions. The consolidation of the acquired knowledge and skills is carried out according to various types of tasks, exercises that the teacher offers to each student to perform without the help of others. In a completely independent application of knowledge and skills in practice, the teacher conducts a survey of students, a review of independent work, organizes cross-checks, comparison of the results obtained by different students.

The types of pedagogical interaction of the teacher and students at different stages of the process of education are considered in the article. They confirm the necessity of orientation of students to independent activity with a gradual reduction of assistance in fulfilling tasks.

Key words: professional training, types of pedagogical interaction, perception, comprehension, consolidation and application.

Одержано 02.11.2017р

УДК 37.013.3

РУСЛАН ЖАЛІЙ

ORCID: 0000-0001-7424-0742

(Полтава)

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюються основні форми роботи зі студентською молоддю в умовах сучасного вищого закладу освіти в напрямку формування та/або підвищення здоров'язберігаючої культури. Вказується на необхідність обов'язкових занять із фізичного виховання з урахуванням спортивних інтересів та спортивної спеціалізації здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: валеологічна культура, валеологічна компетентність, заклад вищої освіти, здобувач вищої освіти, здоров'язберігаюча культура.

Постановка проблеми. Проблеми формування здоров'язберігаючої культури в молодій людини особливо актуальними видаються в контексті автономії закладів вищої освіти та різних варіантів запровадження валеологічних дисциплін та фізичного виховання в освітній процес. Неоднозначними є питання про формування спектру вибіркових навчальних дисциплін відповідного спрямування, їхню важливість та надання пріоритетності. Статистичні дані про стан погіршення здоров'я молоді сьогодні є невтішними, рівень захворюваності населення України – високий, а причин смертності українців визначають два класи хвороб – серцево-судинні захворювання та онкохвороби. У такій ситуації заклади вищої освіти мають бити на сполох, щоб не допустити погіршення й без того складної ситуації. Тому ми наполягаємо на необхідності розробки комплексної програми інформування молоді з включенням в освітній процес її компонентів з метою формування та/або підвищення здоров'язберігаючої культури здобувачів вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення цієї теми привертає увагу сучасних дослідників. У своїй статті Т. Бойченко намагається обґрунтувати універсальний алгоритм здоров'язбереження особистості [1]. Проблеми формування валеологічної грамотності студентів педагогічних закладів вищої освіти порушує О. Бондаренко, котра наполягає на необхідності виховання валеологічної компетентності здобувачів вищої освіти [2]. Валеологічну культуру вчителя як чинник формування здоров'я вихованців досліджує К. Демченко [3]. У низці своїх публікацій ми досліджували поняття та методичні особливості впровадження здоров'язберігаючих технологій в освітньому просторі майбутніх фахівців технічних спеціальностей та з'ясували формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах технічного вишу [4-5]. Предметом дослідження Т. Кебкало є здоров'я людини і безпечне середовище її існування в контексті формування еколого-валеологічної культури [6]. Полтавські науковці Л. Семеновська й

О. Рибалка висвітлюють основні аспекти формування валеологічної культури школярів та валеологічні аспекти організації їхньої трудової діяльності [7-8].

Мета статті. Метою статті є розгляд основних форм роботи зі студентською молоддю в умовах сучасного вищого закладу освіти в напрямку формування та/або підвищення здоров'язберігаючої культури. Обґрунтуємо необхідність запровадження обов'язкових занять із фізичного виховання з урахуванням спортивних інтересів та спортивної спеціалізації здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Здоров'язберігаюча культура – це складова загальної культури людства вцілому, яка стосується кожної особи і містить такі складові: знання про здоров'я та його погіршення, вміння надавати першу медичну допомогу, основи раціонального харчування, режиму роботи та відпочинку, усвідомлення необхідності його збереження [6, с.110]. Вміння підтримувати організм в задовільному стані, коригувати процеси метаболізму, займатися руховою діяльністю та аматорським та/або професійним спортом – це ті основи, які складають культуру здоров'язбереження здобувача вищої освіти.

Досвід роботи колективу кафедри фізичного виховання, спорту і здоров'я людини Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка свідчить, що така освітня діяльність має підтримуватися потужним виховним спрямуванням. Загальновідомо, що стан здоров'я людини залежить на 50% від способу життя, 20% – від генотипу, 20% – від стану навколишнього природного середовища і лише 10% – від рівні медичного обслуговування та системи охорони здоров'я [7, с. 99]. Тому варто активізувати діяльність з формування здоров'язберігаючої культури здобувачів вищої освіти.

Освітня діяльність закладу вищої освіти передбачає опанування відповідних освітніх програм. Вкажемо, що для майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, фізичної реабілітації є обов'язковими вивчення таких навчальних дисциплін як «Основи здорового способу життя», «Спортивна медицина», «Валеологія» та ін. Однак для всіх здобувачів вищої освіти їхня кількість є значно меншою. Тому вважаємо за доцільне здійснювати формування здоров'язберігаючої культури під час навчальних занять із фізичного виховання.

Відповідно до запропонованих профільним міністерством моделей запровадження в освітню діяльність фізичного виховання, здійснюється його вивчення в рамках навчальної дисципліни «Фізичне виховання» та в секційних заняттях (за видами спорту) [8, с.229]. Важливим для цього процесу є участь здобувачів вищої освіти в змаганнях різних рівнів (на рівні університету, міському, обласному, всеукраїнському, міжнародному) [5, с. 190]. Поширеною є практика спільних змагань між студентами й викладачами, реалізація принципу змагальності як з олімпійських та неолімпійських видів спорту, так і з рухливих ігор та забав, нових видів, апробація яких тільки розпочинається.

У своїх публікаціях ми неодноразово вказували на важливість активізації пізнавальної діяльності студентів. Тому поряд із традиційними видами занять, опанування змістом стандартних модулів навчальної програми з фізичного виховання («Загальна фізична підготовка», «Гімнастика», «Легка атлетика», «Спортивні ігри»), передбачається використання інноваційних форм роботи як під час навчального процесу, так і під час секційних занять, кураторських годин, виховних заходів. Поділимося досвідом проведення деяких із них.

«Здоров'язберігаючий айстопінг» – така форма проведення валеологічного заходу, яка передбачає використання певного символу, знаку, на який слід звертати увагу. Доречною тематикою для його проведення може стати раціональне харчування, оптимальний режим рухової активності, режим праці та відпочинку.

«Здоров'язберігаючий сторітелінг» має на меті використання різних методів, методик, прийомів, метою яких є розповідь конкретних історій із життя людей, котрі змінили свій спосіб життя, подолали тяжку недугу, стали професійними спортсменами чи мають свої будь-які досягнення в різних сферах чи встановили особисті рекорди.

«Здоров'язберігаючий флешмоб» передбачає організовані виступи студентів академічних груп в різних частинах міста (університету) з багаторазовим повторенням набору вправ та/ або формулюванням вигуків, гасел про необхідність здоров'язбереження.

Підготовка PR-акції здійснюється заздалегідь для реклами або конкретного виду спорту, зарядки, виду рухової активності, продуктів харчування, або загалом для популяризації моди на здоровий спосіб життя. У будь-якій формі (усній, письмовій, через інтерактивну вправу) відбувається рекламна акція з просування ідеї, товару, послуги, звички тощо.

«Здоров'язберігаючий трейлер» – така форма інноваційного проведення заняття, коли студенти здійснюють запис трейлера – короткометражного фільму на тематику здоров'язбереження (це може бути тематика стану навколишнього природного середовища, проблем медичного реформування, стану захворюваності населення, власного прикладу, естафети з загартування тощо).

Для самостійної роботи студентів передбачаються різні види їхньої діяльності із складання структурно-логічних схем, заповнення термінологічних словників, підготовку PR-прийомів з метою вивчення досягнень полтавських спортсменів, популяризації та підтримання позитивного іміджу закладу вищої освіти загалом та конкретних спортсменів і тренерів зокрема.

Власний досвід практичної діяльності показує, що у разі підвищеної цікавості студентів до вивчення навчальної дисципліни, їхнього інтересу та високого рівня пізнавальної діяльності, процес формування здоров'язберігаючої культури здобувачів вищої освіти на сучасному етапі буде успішним.

Висновки. На основі розгляду основних форми роботи зі студентською молоддю в умовах сучасного вищого закладу освіти в напрямку формування та/або підвищення здоров'язберігаючої культури, наполягаємо на необхідності запровадження обов'язкових занять із фізичного виховання з урахуванням спортивних інтересів та спортивної спеціалізації здобувачів вищої освіти. Констатуємо, що формування здоров'язберігаючої культури в умовах закладу вищої освіти є ключовою проблемою, від вирішення якої можливе тільки через розуміння всіма суб'єктами навчального процесу необхідності підтримки фізичного виховання студентів у будь-яких формах. Зменшення аудиторного навантаження не повинне відбиватися на такій важливій сфері діяльності сучасної молоді особи й майбутнього конкурентоспроможного фахівця. Цей процес буде ефективним за умов здійснення професійно-прикладної фізичної підготовки та розширення системи позанавчальної діяльності рекреаційного, оздоровчого спрямування. Варто розширювати, а не зменшувати кількість аудиторного навантаження, зважаючи на почесність і важливість такої професії, необхідність ґрунтовної підготовки молодих осіб до подальшої професійної діяльності.

Ми наполягаємо, що поряд із традиційними видами занять, опанування змістом стандартних модулів навчальної програми з фізичного виховання, слід використовувати інноваційні форм роботи як під час навчального процесу, так і під час секційних занять, кураторських годин, виховних заходів («здоров'язберігаючий айстопінг», «здоров'язберігаючий сторітелінг», «здоров'язберігаючий флешмоб», «підготовка PR-акції», «здоров'язберігаючий трейлер» та ін. Така діяльність спрямовується на вивчення досягнень полтавських спортсменів, популяризацію й підтримання позитивного іміджу закладу вищої освіти загалом та конкретних спортсменів і тренерів зокрема.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойченко Т. Алгоритм здоров'ятворення особистості [Текст] / Тетяна Бойченко // Біологія і хімія в школі. – 2010. – № 2. – С. 14–16. – 2010. – № 3. – С. 20–22.
2. Бондаренко О. Формування валеологічної грамотності студентів педагогічних ВНЗ [Текст] / О. Бондаренко // Імідж сучасного педагога. – 2008. – № 7–8. – С. 95–97.
3. Демченко К. Валеологічна культура вчителя як чинник формування здоров'я вихованців [Текст] / К. Демченко, В. Філіпп // Роль фізичної культури та спорту в становленні та зміцненні генофонду України: матеріали міжнар. студент. наук.-практ. конф. / Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Студен. наук. тов-во ф-ту фіз. виховання, Каф. біологіч. основ фіз. виховання. – Полтава, 2010. – С. 279–282.
4. Жалій Р. В. Здоров'язберігаючі технології в освітньому просторі в освітньому просторі майбутніх фахівців технічних спеціальностей: поняття, методичні особливості впровадження // Фізична реабілітації та здоров'язберігаючі технології: реалії і перспективи: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 9 листопада, 2017 р. [гол. ред. Л. М. Рибалко]. – Полтава: ПолтНТУ імені Юрія Кондратюка – С. 106–107.
5. Жалій Р. В. Формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умова технічного вишу // Гуманітарний вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка: зб. наукових праць [ред. кол., гол. ред. Л. М. Рибалко]. – Полтава: ПолтНТУ імені Ю. Кондратюка. – Вип. I. – С. 189–198.
6. Кебкало Т. Здоров'я людини і безпечне середовище її існування в контексті формування еколого-валеологічної культури [Текст] / Т. Кебкало // Гуманітарний вісник державного вищого навчального закладу "Переяслав-Хмельницький педагогічний університет імені Григорія Сковороди": зб. наук. праць. – Переяслав-Хмельницький, 2011. – Вип. 23. Педагогіка. Психологія. Філософія. – С. 109–115.
7. Рибалка О. Я. Основні аспекти формування валеологічної культури школярів [Текст] / О. Я. Рибалка // Науково-методичне забезпечення напрямку підготовки "Здоров'я людини": матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (5 груд. 2014 р.) / гол. ред. М. І. Степаненко; за заг. ред. М. В. Гриньової; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2014. – С. 96–99.
8. Семеновська Л. Валеологічні аспекти організації трудової діяльності школярів [Текст] / Л. Семеновська // Роль фізичної культури та спорту в становленні та зміцненні генофонду України: матеріали міжнар. студент. наук.-практ. конф. / Полт. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка, Студен. наук. тов-во ф-ту фіз. виховання, Каф. біологіч. основ фіз. виховання. – Полтава, 2010. – С. 228–232.

REFERENCES

1. Boychenko T. Alhorytm zdorov'yatvorennya osobystosti [Tekst] / Tetyana Boychenko // Biolohiya i khimiya v shkoli. – 2010. – # 2. – S. 14-16. – 2010. – # 3. – S. 20-22.

2. Bondarenko O. Formuvannya valeolohichnoyi hramotnosti studentiv pedahohichnykh VNZ [Tekst] / O. Bondarenko // Imidzh suchasnoho pedahoha. – 2008. – # 7–8. – S. 95–97.
3. Demchenko K. Valeolohichna kul'tura vchytelya yak chynnyk formuvannya zdorov"ya vykhovantsiv [Tekst] / K. Demchenko, V. Filipp // Rol' fizychnoyi kul'tury ta sportu v stanovlenni ta zmitsnenni henofondu Ukrayiny : materialy mizhnar. student. nauk.-prakt. konf. / Polt. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka, Studen. nauk. tov-vo f-tu fiz. vykhovannya, Kaf. biolohich. osnov fiz. vykhovannya. – Poltava, 2010. – S. 279–282.
4. Zhaliy R.V. Zdorov"yazberihayuchi tekhnolohiyi v osvith'omu prostori maybutnikh fakhivtsiv tekhnichnykh spetsial'nostey: ponyattya, metodychni osoblyvosti vprovadzheniya // Fizychna reabilitatsiya ta zdorov"yazberihayuchi tekhnolohiyi : realiyi i perspektyvy: materialy III Vseukrayins'koyi naukovy-praktychnoyi internet-konferentsiyi, 9 lystopada, 2017 r. [hol. red. L.M. Rybalko]. – Poltava : PoltNTU imeni Yuriya Kondratyuka – S. 106–107.
5. Zhaliy R.V. Formuvannya valeolohichnoyi kompetentnosti maybutnikh fakhivtsiv z fizychnoyi reabilitatsiyi v umova tekhnichnoho vyshu // Humanitarnyy visnyk Poltav's'koho natsional'noho tekhnichnoho universytetu imeni Yuriya Kondratyuka : zb. naukovykh prats' [red.kol., hol. red. L.M. Rybalko]. – Poltava : PoltNTU imeni Yu. Kondratyuka. – Vyp I. – S. 189-198.
6. Kebkalo T. Zdorov"ya lyudyny i bezpechne seredovyshechi yiyi isnuvannya v konteksti formuvannya ekoloho-valeolohichnoyi kul'tury [Tekst] / T. Kebkalo // Humanitarnyy visnyk derzhavnoho vyshchoho navchal'noho zakladu "Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy pedahohichnyy universytet imeni Hryhoriya Skovorody" : zb. nauk. prats'. – Pereyaslav-Khmel'nyts'kyy, 2011. – Vyp.23. Pedahohika. Psykholohiya. Filosofiya. – S. 109–115.
7. Rybalka O. Ya. Osnovni aspekty formuvannya valeolohichnoyi kul'tury shkolyariv [Tekst] / O. Ya. Rybalka // Naukovo-metodychne zabezpechennya napryamu pidhotovky "Zdorov"ya lyudyny" : materialy Vseukr. nauk.-prakt. konf. (5 hrud. 2014 r.) / hol. red. M. I. Stepanenko ; za zah. red. M. V. Hryn'ovoyi ; Poltav. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka. – Poltava, 2014. – S. 96–99.
8. Semenovs'ka L. Valeolohichni aspekty orhanizatsiyi trudovoyi diyal'nosti shkolyariv [Tekst] / L. Semenovs'ka // Rol' fizychnoyi kul'tury ta sportu v stanovlenni ta zmitsnenni henofondu Ukrayiny : materialy mizhnar. student. nauk.-prakt. konf. / Polt. nats. ped. un-t imeni V. H. Korolenka, Studen. nauk. tov-vo f-tu fiz. vykhovannya, Kaf. biolohich. osnov fiz. vykhovannya. – Poltava, 2010. – S. 228–232.
9. Formuvannya ekoloho-valeolohichnoyi kul'tury studentiv kytays'kykh universytetiv zasobamy rekreatsijnogo turyzmu [Tekst] : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.07 "Teoriya ta metodyka vykhovannya" / Kharkiv. nats. un-t imeni V. N. Karazina. – Kh., 2016. – 20 s.

RUSLAN ZHALIJ

THE DEVELOPMENT OF HEALTHY SAFE CULTURE OF YOUTH IN THE MODERN HIGHER EDUCATION ENVIRONMENT

The article covers the main forms of work with student youth in the conditions of a modern higher educational establishment in the direction of formation and / or improvement of the health of preserving culture. Indicates the need for compulsory physical education courses, taking into account sports interests and sports specialization for higher education applicants. The article concludes that the formation of healthcare-saving culture in a higher education institution is a key problem, the solution of which is possible only through the understanding of all subjects of the educational process, the need to support the physical education of students in any form. Reducing the audience's load should not be reflected such an important area of activity of a modern young person and the future of a competitive specialist. This process will be effective in the conditions of professional-applied physical training and expansion of the system of extra-curricular activities of recreational, recreational purposes. It is worth expanding and not reducing the amount of classroom load, given the honor and importance of such a profession, the need for thorough training of young people for further professional activity.

Key words: *valeological culture, valeological competence, institution of higher education, higher education, healthcare culture.*

Одержано 06.11.2017р